

Punt 2

De Persoon Die trekt

En Ik (...) zal hen allen tot Mij trekken.
Johannes 12:32

Het volgende wat wij zullen overwegen, is de Persoon, Die trekt. 'Ik', zegt Christus, 'zal hen allen tot Mij trekken.'

Er is een bijzondere geschiktheid in Jezus Christus om zondaars tot Zich te trekken.

1. Wat Zijn Persoon betreft is Hij geschikt, want noch de Vader, noch de Heilige Geest is in eigen Persoon de Heere en Verlosser, maar Christus wel. In de diepte van Gods wijsheid werd de Zoon het geschiktst geacht om mensen tot zonen te maken (Gal. 4:4-5 EV), de Erfgenaam het geschiktst om het recht van erfgenaamschap aan de naaste bloedverwanten, aan Zijn broeders mee te delen, om hen tot mede-erfgenamen met Hem te maken. Zo ook is Christus een geschikte Persoon als de Heere en Zaligmaker om gevangenen te bevrijden en hen tot de staat van het zoonschap te trekken. Ik zeg dit niet om de twee andere Personen uit te sluiten, want de Vader trekt tot de Zoon (Joh. 6:44) en de Geest der genade is een bijzondere Werkmeester in het werk der bekering. Maar Christus is in persoonlijk opzicht een Trekker van zondaren geworden. God werkt en voert al Zijn hemelse staatsplannen uit door Christus. 'Hij leidt' of 'drijft vele zonen tot de heerlijkheid' (Hebr. 2:10 EV).

2. Christus is krachtens Zijn ambt een vergaderende en verenigende Middelaar. Hij maakt hemel en aarde één (Kol. 1:20). 'Hij is onze Vrede, Die deze beiden één gemaakt heeft' (Ef. 2:14), de Herder, Die de zonen Gods 'tot één vergadert' (Joh. 11:52). Hij maakt door de verdienste van Zijn bloed zondaars wettelijk één met God. Hij is Immanuël, God met ons, geschikt om ons tot God te trekken in een wettige vereniging. Wij waren uit het paradijs verbannen en de Zoon werd krachtens Zijn ambt uitgezonden om de volgens de wet verbannen zonen terug te brengen.

3. God heeft (in zekere zin) Zijn barmhartigheid, ontferming en goedertierenheid aan zondaars in Christus gelegd, en Christus heeft

in Zijn natuur en krachtens Zijn ambt de oneindige toorn gestild en aan de gerechtigheid genoeggedaan. God is (om zo te zeggen) nergens zoveel barmhartigheid, genadigheid, goedertierenheid en tedere ontferming voor zondaars, nergens zo'n zee van liefde als in de Heere Jezus. O, Hij is de meest lieflijke, begeerlijke, medelijdende God in Christus. De zondaar vindt alles wat God in Zich kan hebben of doen tot zaligheid, in de Middelaar Christus. Niets kan vanuit God tot de zondaar komen dan door Christus. Er is geen gouden pijp behalve deze, geen kanaal behalve dit. God geheel en de gehele God is in Christus, en God geheel als mededeelbaar aan het schepsel. Werd God gezien in Zijn lieflijkheid, dan zou Zijn schoonheid als sterke koorden en ketenen zijn om de hel naar de hemel op te trekken. Liefde, genade en barmhartigheid zijn verbindende en verenigende eigenschappen in God. Hoewel nu dezelfde wezenlijke eigenschappen die in één Persoon zijn, in alle drie de Personen zijn, toch is de Middelaarsopenbaring van liefde, genade en vrije barmhartigheid er alleen in de Zoon. Christus is dus het Schathuis, het Pakhuis, het Magazijn van de vrije goedheid en barmhartigheid van de Godheid. Evenals de zee een vergadering van wateren is, zo is Christus een samenvloeiing van deze lieflijke en trekkende eigenschappen die er in de Godheid zijn. Christus is het aangezicht van God (2 Kor. 4:6). De schoonheid en lieflijkheid van de persoon, veel van de majesteit en heerlijkheid van de mens ligt in het aangezicht. Welnu, de schoonheid en de majesteit en de heerlijkheid van God is in Christus geopenbaard. Christus 'is het Afschijnsel Zijner heerlijkheid' (Hebr. 1:3). De Vader is als het ware een en al Zon en een en al Parel; de Zoon Christus is het zelfstandige afschijnsel, de lichtglans, de eeuwige en wezenlijke uitstraling van deze Zon der heerlijkheid. De heerlijkheid van de zon komt voor de wereld openbaar in het licht en de stralen die ze uitzendt naar de wereld. Als de zon haar stralen en haar licht in zichzelf besloten hield, zouden wij niets van haar schoonheid en heerlijkheid zien. Geen mens en geen engel zou iets van God kunnen zien als God geen medezelfstandige Zoon had gehad, Die door een eeuwige generatie uit Hem geboren was. Maar Christus is het afschijnsel, de luister en de glans, echter wel de medezelfstandige glans, van de oneindige Parel. Hij beeldt God uit, evenals een afdruk het zegel uitbeeldt. Als de vleesgeworden God openbaart Hij de voortreffelijkheid, heerlijkheid en schoonheid van God. Een parel is een trekkende en aanlokkelijke schepping vanwege haar glanzende

schoonheid en zo is Christus de trekkende lieflijkheid van God. Men kan de schoonheid van een schepsel of het aangezicht van een mens niet zien zonder het schepsel en de mens zelf te zien. Zo zegt Christus tot Filippus: ‘Die Mij gezien heeft, die heeft de Vader gezien’ (Joh. 14:9). ‘Ik ben de Vader zo gelijk als dat God Zichzelf gelijk is. Er is een volmaakte, ondeelbare, wezenlijke eenheid tussen de Vader en Mij. “Ik en de Vader zijn één” [Joh. 10:30], een en dezelfde God; Hij is de Genereerder, Ik ben de Gegeneerde.’ Zo heeft God al Zijn schoonheid, Zijn lieflijkheid en Zijn trekkende kracht gelegd en verpand in Christus, de hemelse Magneet.

Hij is de zelfstandige Roos, Die van eeuwigheid uit de Vader sproot. ‘De wijsheid des mensen verlicht zijn aangezicht’ [Pred. 8:1]. Wijsheid is een aangename, lieflijke en aanlokkelijke schoonheid. Welnu, Christus is de wezenlijke Wijsheid Gods. Waren uw ogen eenmaal gevestigd op die bevallige, lieflijke Christus, die ongeschapen gouden Ark, die eeuwige oneindige Bloem en Lelie, gesproten uit Gods Wezen en schone natuur, met een eeuwige, oneindige, onvergankelijke frisheid, sierlijkheid, geur, sterkte en leven, die wezenlijke Wijsheid en dat zelfstandige Woord, het intellectuele Voortbrengsel van het oneindige verstand van de Heere – ik zeg: waren uw ogen eenmaal gericht op Hem in een aanschouwing van heerlijkheid, u zou uw ogen onmogelijk weer van Hem kunnen afwenden. Er zouden zulke trekkende stralen en gezichtslijnen van lieflijke schoonheid en heerlijkheid van Zijn aangezicht naar uw ogen komen en door deze geschapen vensters zulke liefdepijlen in het verstand, het hart en de genegenheden schieten, dat u tot in alle eeuwigheid een gevangene der heerlijkheid zult zijn. ‘Verzadiging der vreugde is bij Uw aangezicht’ (Ps. 16:11). Zij ‘zullen Zijn aangezicht zien’ – het is het aangezicht van een Koning en het is een koninklijke eer om dit te zien – ‘en zullen als koningen heersen in alle eeuwigheid’ (Openb. 22:4-5). 4. Hij heeft zoveel warmte van hart, zo’n vuur van liefde, zo’n voorraad van vrije genade, zulke ruime, zulke tedere, zulke grote ingewanden van barmhartigheid en ontferming jegens zondaars, dat Hij een houding van barmhartigheid en een gestalte van leem wilde aannemen. Zodoende kon Hij gemakkelijk een krachtige invloed op zondaars uitoefenen, om een grote en ruime hand vol, ja, Zijn armen vol zondaars te trekken. Hij wilde voor ons een Mens worden, om alle organen te krijgen waarmee Hij zondaars lieflijk tot Zich zou kunnen trekken:

- Een mensenhart om mensen lief te hebben.
- Menseningewanden om Zich over mensen te ontfermen.
- Mensenhanden om de huid van onreine melaatsen aan te raken.
- Een mensenmond en -tong om voor mensen te bidden, tot mensen te prediken en in onze natuur het eeuwig Evangelie te verkondigen.
- Mensenbenen om de goede Herder te zijn, om over bergen en door woestijnen te gaan om verloren schapen te zoeken en zalig te maken.
- Een mensenziel om voor mensen te zuchten en te kreunen.
- Mensenogen om over zondaars te wenen.
- Zijn menselijke natuur om Zijn leven af te leggen voor Zijn arme vrienden.

Hij wilde een geschapen lemen hut van vrije genade zijn, een atelier en werkplaats van ontferming jegens ons. Hij wilde de baarmoeder van een zondares lenen om geboren te worden, de borsten zuigen van een vrouw die een Zaligmaker nodig had, en eten en drinken met zondaars en tollenaars. Hij kwam om verloren zondaars te zoeken en zalig te maken, werd met zondaars gerekend [Jes. 53:12], stierf tussen twee zondaars, stelde Zijn graf bij zondaars (zegt Jesaja in vers 9) en leende het graf van een zondaar om in begraven te worden. En nu onderhoudt Hij nog steeds de oude betrekking met zondaars. Terwijl Hij in de hemel is, heeft de eer Hem niet veranderd, zodat Hij Zijn oude vrienden vergeten zou hebben. ‘Want wij hebben geen Hogepriester Die niet kan medelijden hebben met onze zwakheden, maar Die in alle dingen gelijk als wij is verzocht geweest, doch zonder zonde’ (Hebr. 4:15). Christus kan nu niet zuchten, maar Hij kan voelen wat zuchten is. Hij kan nu niet wenen, maar Hij heeft een mensenhart om medelijden te hebben met ons wenen, op een wijze die gepast is voor Zijn verheerlijkte staat. Het Hoofd is in de hemel, maar Hij heeft Zijn hart op de aarde bij zondaars gelaten. Niets kan Christus dierbaarder zijn dan de Heilige Geest; Hij heeft die Trooster, de Geest, tot ons neergezonden om bij ons te blijven [Joh. 14:16].

Toepassing 1. O, dat mensen wilden komen om in deze Ark te kijken en dat Christus het gordijn wilde wegschuiven! Hoor Hem Zelf eens roepen tot de steden van Juda: ‘Zie, hier is uw God’ (Jes. 40:9). ‘Tot het volk dat naar Mijn Naam niet genoemd was, heb Ik gezegd: Zie, hier ben Ik, zie, hier ben Ik’ (Jes. 65:1). De verdubbeling van het

woord geeft te kennen dat Christus Zijn schoonheid begeert te laten zien. Zal uw boerderij en uw vijf juk ossen u van Hem afhouden? De mensen willen niet tot Hem getrokken worden om voldoening te vinden voor hun liefde.

Toepassing 2. Is Christus een trekkende en een verenigende Geest, dan behoorden allen die in Christus zijn, verenigd te zijn. Zeker, de verdeeldheden die er nu in Brittannië zijn, kunnen niet van God zijn. De wolf en de goede Herder staan op dit punt tegenover elkaar. De goede Herder wil graag dat Zijn kudde bijeenvergaderd wordt; Hij wil haar zalig maken, opdat zij weide vindt en zalig wordt. De wolf verstrooit de kudde, of als hij wil dat de kudde bijeenvergaderd wordt, dan is het opdat zij vernield wordt. Men moet dus overwegen of een bloedig voornemen tot oorlog tussen twee protestantse koninkrijken, met vleselijke bedoelingen en door geforceerde en ongegronde jaloezieën, voortvloeit uit een verenigende Geest, of niet veeleer uit hem die een moordenaar is van den beginne [Joh. 8:44].

Toepassing 3. Joden en Turken en burgerlijke mensen, die niet meer dan morele heidenen zijn, zijn niet in Christus. Zij kunnen geen gemeenschap met God hebben, noch tot Christus getrokken worden, omdat niemand God liefde kan toedragen tenzij hij God ziet als aan de ziel ontdekt en lieflijk gemaakt in Christus. Morele burgerlijkheid en farizeese heiligheid zijn een van de meest op de hemel lijkende en schoonschijnende wegen naar de hel die de satan maar kan bedenken. Veel morele mensen gaan door middel van roof naar de hel. De satan sleurt de profane en openlijk goddeloze mensen met openlijk geweld naar de ondergang. Maar hij voert stiekem miljoenen burgerlijke heiligen, brave gehuwde mensen, die in de wereld een overvloed hebben om van te leven, in hun witte kleren naar de hel, alsof zij heiligen waren, omdat zij burgerlijk en zuiver zijn in de morele zaken van de tweede tafel van de wet. Maar omdat zij niet wederom geboren zijn, kunnen zij het Koninkrijk Gods niet zien [Joh. 3:3]. De meeste mensen bedriegen zich met de godsdienst en de zeden van hun land, maar ze zijn slechts burgerlijke, brave antichristen. Zij ontkennen alle noodzaak dat Christus in het vlees zou komen om voor zondaars te sterven, want zij kunnen braaf leven, zichzelf redden en niet aan Christus verplicht zijn voor de hemel, doding [van de zonde] of geloof.

De openbaring en de volheid van Christus' trekkende lieflijkheid

En Ik, zo wanneer Ik van de aarde zal verhoogd zijn, zal hen allen tot Mij trekken.

Dit trekken van zondaars tot Christus is gegrond op Christus' sterven aan het kruis, en Zijn sterven aan het kruis is een daad van de uiterste en hoogste liefde (Joh. 3:16; Joh. 15:13; 1 Joh. 4:9-10). Laten wij hierom nog wat nader overwegen welke trekkende en lokkende kracht er in Gods liefde is, en via welke weg wij tot de zoete vrucht van de sterkste trekking van Christus kunnen komen.

Dit kan overwogen worden in:

(A) De openbaring van de trekkende lieflijkheid van Christus' sterven.

(B) De volheid van deze lieflijkheid.

A. Wat het eerste betreft, Christus openbaart Zich aan ons; wij kunnen niet eerst Hem ontdekken. Er vinden hierin twee handelingen plaats: Christus opent het verstand (Luk. 24:45) en het hart (Hand. 16:14). Hij neemt het dikke deksel weg, dat op het hart ligt (2 Kor. 3:15-16), en maakt de middenstof (het medium), de lucht, als het ware dun, helder en doorzichtig, evenals wanneer de zon de nachtschaduw en de dikke wolken verdrijft. Zo verwijderd de Sleutel Davids, 'Die opent en niemand sluit' (Openb. 3:7), de deur en het zegel dat de zonde van de eerste Adam op het hart gezet heeft. 'Die Mij liefheeft, zal van Mijn Vader geliefd worden; en Ik zal Hem liefhebben, en Ik zal Mijzelf aan hem openbaren' (Joh. 14:21). En Christus kan de Vader laten zien. De Heere Jezus komt als het ware tevoorschijn uit Zijn diepte en oceaan van heerlijkheid en elpenbenen kamer, en de Zoon van God openbaart de Zoon van God (zoals Gal. 1:12 vgl. met vers 15-16 laat zien). Hij zou niet zeggen: 'Zie, hier ben Ik, zie, hier ben Ik' (Jes. 65:1), als Hij Zich achter een dikke wolk wilde verbergen en niet voornemens was Zijn heerlijkheid te openbaren en Zichzelf, 'de Koning in Zijn schoonheid' (Jes. 33:17), te tonen, al Zijn lieflijkheid, de verborgenheden van Zijn liefde, de blos, het blanke en rode, de schoonheid van Zijn aangezicht (Hoogl. 5:10). Ook zou de bruid niet bidden om een middaggezicht van Christus (Hoogl. 1:7), als Hij Zich niet in de lieflijkheid van Zijn schoonheid te zien kon geven.

Aldus maakt Christus ‘de reuk Zijner kennis’ openbaar in de bediening van het Evangelie (2 Kor. 2:14), wanneer Hij de geur van mirre, aloë en alle zoete oliën van Zijn dood en wonden naar de ziel laat uitgaan, zodat zij de liefdesappelen ziet, ruikt en proeft in de door haar geloofde barmhartigheid, vrije genade, bevredigde gerechtigheid, met de rechtvaardigheid verzoende vrede en verkregen verlossing in Zijn bloed.

Hij staat achter de muur van ons vlees, die daarom ‘onze muur’ wordt genoemd. ‘Zie, Hij staat achter onze muur’, of: ‘Zie, dat is Hij, staande achter onze muur, kijkende uit de vensteren, blinkende [Hebreeuws: *mêšîš*, ‘Zich vertonende’, ‘ontdekkende’] uit de traliën’ (Hoogl. 2:9). Dit is echter geen volmaakte aanschouwing van God, die in dit leven bereikbaar zou zijn, zoals de auteur van de *Bright Star* droomt.¹ Ik kan iemand op het veld en in het zonlicht duidelijker zien dan wanneer hij door het traliewerk van een venster kijkt, en dan nog wel een venster achter een muur, want enkel zo zien wij Christus in dit leven.

B. De volkomenheid van de lieflijkheid bestaat hierin:

1. Er is in de gekruisigde Christus geen vlek wanneer Hij geestelijk gezien wordt. Hij heeft geen smet, geen kreupelheid, geen gebrek, om een eeuwige en oneindige verlossing en een absolute gerechtigheid tot stand te brengen. Meer kan niet vereist worden, zelfs niet door God.
2. In Hem is niets waaraan het begerende vermogen en de eetlust zich kan stoten. Paulus’ vaste voornemen, het laatste besliste oordeel van zijn verstand en zijn rijpste besluit was niets te weten ‘dan Jezus Christus, en Die gekruisigd’ (1 Kor. 2:2). Christus’ schoonheid kan alle hoeken en de leegheid van de uitgebreide begeerten van de ziel vervullen.
3. In Efeze 3 wordt over een daadwerkelijke volheid van God gesproken. Wanneer Paulus bidt dat de Efeziërs de grote liefde van God zouden begrijpen, zegt hij: ‘Opdat gij moogt kennen de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat, opdat gij vervuld wordt met al de volheid Gods’ (vers 18-19 EV). Dit is een verzadigende volheid. Het is een wonderlijke uitdrukking:

1. *A Bright Star, Leading to, and Centering in, Christ our Perfection*, hoofdstuk 5, pagina 38. [Giles Randall was de uitgever en lijkt ook de vertaler van dit boek te zijn geweest. (toevoeging vert.)]

- Vervuld te worden met God moet een zielsverlustigende vervulling zijn.
- Maar vervuld te worden met ‘de volheid Gods’ is meer, want er is een onuitsprekelijke volheid in God.
- De uitdrukking gaat nog hoger: ‘Opdat gij vervuld wordt met al de volheid Gods’.

Wat deze volheid betreft, ik zal iets zeggen over:

- (1) De mate ervan.
- (2) De middelen ertoe.
- (3) De genoegzaamheid ervan in soort en aard.

1. De mate van de volheid

Randall zegt in zijn opdracht voorafgaand aan de verhandeling *A Bright Star*:

Daarom is mij de voor altijd te beklagen onbedrevenheid van vele vernuftige geesten opgevallen, die door de tactiek van anderen en hun eigen al te grote bescheidenheid en bedeesdheid de weg van voortgang tot de top en het hoogtepunt van rust en volmaaktheid als totaal onbereikbaar voor zichzelf hebben toegesloten, en deze hebben afgesneden met een ‘Het is ons niet gegeven verder te gaan’ (*non datur ultra*). Zij zijn mensen geworden ‘die altijd leren en nimmermeer tot kennis der waarheid kunnen komen’ [2 Tim. 3:7].²

2. Ibid., hoofdstuk 4, pagina 30.

Towne, *The Assertion of Grace*, pagina 76-78 [in reactie op een boek van dr. Thomas Taylor (toevoeging vert.)].

Theologia Germanica, or, Mystical Divinity, hoofdstuk 8, pagina 16. [Ook *Theologia Deutsch* genoemd. Deze naam gaat terug op Luther, die de tekst voor het eerst in druk uitgaf als *Eyn deutsch Theologia* en toeschreef aan Johannes Tauler (ca. 1300-1361). Heden ten dage wordt de auteur als onbekend beschouwd. In 1558 werd het boek te Antwerpen in het Latijn uitgegeven. De vertaler naar het Latijn, Johannes Theophilus (pseudoniem voor Sebastian Castellio/Sébastien Châtillon), schrijft dat ergens in een kort voorwoord staat dat de auteur priester en overste was in het huis van de Teutoonse ofwel Duitse orde in Frankfurt. De uitgever Giles Randall vermeldt dat het boek ruim tweehonderdvijftig jaar vóór 1646 is geschreven, dus eind veertiende eeuw. (toevoeging vert.)]

Maar wat de mate betreft, deze is beslist niet vol en volkomen in dit leven, zoals de antinomianen en de familisten dromen.

1. Immers, de liefde en de volmaaktheid van de gelovigen zijn in overeenstemming met de manier en de mate van de openbaring van Christus en de kennis. Deze waarheid is in zichzelf onloochenbaar en wordt door de schrijver van de *Bright Star* toegestemd (hfdst. 5, pag. 52). Want Christus' voortreffelijkheid en trekkende schoonheid komen bij de ziel binnen door de poort en het oog van de kennis. Maar 'wij kennen ten dele en wij profeteren ten dele' (1 Kor. 13:9).

2. Paulus staat afwijzend tegenover de volmaaktheid, aangezien hij slechts op weg en reis ernaartoe is. 'Niet dat ik het alrede gekregen heb of alrede volmaakt ben; maar ik jaag daarnaar, of ik het ook grijpen mocht, waartoe ik van Christus Jezus ook gegrepen ben' (Fil. 3:12). Deze volmaaktheid nu, die Paulus belijdt niet te hebben, is tegengesteld aan zijn jagen naar de lauwerkrans, 'tot de prijs der roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus' (vers 13-14; zie ook Hebr. 11:40).

3. De volmaaktheid zoals wij deze in de hemel verwachten, is niet vatbaar voor enige verdere toevoeging of vermeerdering van genade of heerlijkheid. Ook wordt ons daar niet – zoals hier onderweg naar ons vaderland wel uitdrukkelijk – bevolen 'op te wassen in de genade en kennis van onze Heere en Zaligmaker Jezus Christus' (2 Petr. 3:18), onze loopbaan tot het einde toe te lopen (Hebr. 12:1) en 'tot de volmaaktheid voort te varen' (Hebr. 6:1).

Het is waar, onze goede werken worden gewassen in de 'fontein' die 'geopend is voor het huis Davids' [Zach. 13:1], waarin onze personen gewassen worden. Die wassing echter neemt wel de zondige schuld en de verplichting van de wet weg, maar niet de onlosmakelijk daarmee verbonden smet en zondige onvolmaaktheid van onze werken, zodat ze er volmaakt door zouden worden. Want dan zouden wij uit onze goede werken gerechtvaardigd kunnen worden, als Christus' bloed maakte dat ze ophielden zonden te zijn. Dat bloed echter belet alleen dat hun zondige onvolmaaktheden ons toegerekend worden, maar neemt deze niet weg, zoals de antinomianen stellen, zodat wij er in dit leven volmaakt door zouden worden. Ook zet dat bloed (zoals de papisten zeggen) onze werken geen verdienende waardigheid en kracht bij, zodat wij gerechtvaardigd zouden worden uit de werken die wit en verdienstelijk gemaakt zijn in Christus' bloed en verdiensten. God heeft de weg naar de hemel zo uitgetekend en uitgestippeld dat

al de meest bovennatuurlijke daden, zelfs die welke onmiddellijk aan de aanschouwing der heerlijkheid grenzen, een paspoort van vergevende genade nodig hebben. Te geloven dat Christus' genade in ons daden zal werken die vrij van zonde zijn, is geen geloof. Daarom behoren wij in de vergeving van zulke werken te geloven voordat ze een bestaan hebben, en niet in heiligende genade waardoor we ze zouden kunnen mijden.

Het komt mij voor als een ongelovig murmureren wanneer wij op zo'n manier terneergeslagen zijn over deze zonden dat wij ons inbeelden ze te kunnen mijden, of denken dat ons hierin heiligende genade ontbreekt. Immers, genade is niet nodig voor zondeloze daden.

Ook is het niet waar dat de opwas in de genade, waartoe wij door een gebod verplicht zijn, 'de weg toesluit om richting de volmaaktheid en de hemel te reizen, en deze afsnijdt omdat de hemel in dit leven onbereikbaar is'. Integendeel, als de volmaaktheid in dit leven bereikbaar was, kon de mens die ze bereikt, daar gaan zitten uitrusten en geen stap verder meer zetten. Want waar zou hij naartoe gaan? Dan moest hij voorbij de kroon en gene zijde van de hemel gaan en verder dan Christus aan Gods rechterhand reizen!

Verder, zij 'die altijd leren en nimmermeer tot kennis der waarheid kunnen komen', zijn 'meer liefhebbers der wellusten dan liefhebbers Gods', mensen 'van wie [wij] een afkeer hebben' moeten, want zij 'hebben een gedaante van godzaligheid, maar hebben de kracht derzelve verloochend (...) en worden door menigerlei begeerlijkheden gedreven' (2 Tim. 3:4-7). Zij hebben nooit ook maar één stukje betreden van, of één stap gezet op de weg van de zaligmakende kennis van de waarheid, waarover Paulus spreekt. Deze mensen zijn niet de waarlijk wedergeborenen, die met Paulus en de Schrift geloven dat onze grootste volmaaktheid is zwetend te streven naar het hoogste toppunt van volmaaktheid, namelijk die welke voorbij de tijd ligt.

4. Zij die volmaakt geworden zijn, wat wij in de hemel hopen te zijn, 'weiden' niet met de Liefste 'onder de leliën, totdat de dag aankomt en de schaduwen vlieden', maar de volmaaktste, de bruid van Christus, weidt wel zo in de ordinanties van de kerk (Hoogl. 2:17). De volmaakten hebben de volle hoogte van de Middagzon der heerlijkheid. Nooit zal het voor hen namiddag of avond met een schemerlucht zijn. Nooit zal enige nachtschaduw of wolk hun Zon verdonkeren.

5. In het Koninkrijk der volmaaktheid zal geen inwoning van een lichaam der zonde, geen zonde, geen onreinheid van hart, geen afke-

ring van de liefde en lust van de ziel van God zijn. Maar de volmaaktsten in dit leven zondigen en dragen een inwonend lichaam der zonde met zich om (Spr. 20:9; Pred. 7:20). Job zegt dat de volmaaktsten die kinderen gewinnen, onrein zijn (Job 14:4; zie ook Rom. 7:17-23; 1 Joh. 1:8-10; 2:1). Allen die een Hogepriester aan Gods rechterhand nodig hebben om voorbede voor hen te doen, hebben zonde en zijn in zoverre onvolmaakt, wat alle heiligen zijn (Hebr. 7:25; 4:15; 2:17-18; 8:1-3; 9:23-26).

‘De liefde vergaat nimmermeer’ (1 Kor. 13:8). Daar, in het toekomstige leven, drinkt de ziel overvloedig en wordt ze gevuld tot verzadiging toe, zodat het vat niet méér van God kan bevatten. Ze wordt van gedaante veranderd in de Zee van alles te boven gaand licht en hoogste liefde, zodat ze zich als het ware verliest in de diepe Fontein van universele en onmetelijke liefde en licht. De ziel en de liefde van het schepsel leeft, ademt en rust in de boezem, in het hart, in de ingewanden van Hem Die een oneindige massa van liefde is. Ze wordt omgeven door de gesuikerde vloten, de honingbeken en de overstromende golven en rivieren van zuivere en onvermengde blijdschap. Ze slaapt en verkwikt zich in de reine omhelzingen van de heerlijkheid die tot in alle eeuwigheid schijnt, straalt en schiet uit Christus, Die verhoogd is ver boven alle hemelen, alle overheden en machten.

Daar worden de zielen lieflijk onthaald, meer dan lieflijk onthaald en bovenmate verkwikt door het middaglicht van de heerlijkheid van de Bruidgom, dat de zoetste volmaaktheden van de Morgenzon bevat. Ze vliegen met duivenvleugelen van schoonheid het Lam achterna. Ze zijn nooit zonder de daadwerkelijke ademingen van de Geest der heerlijkheid. Ze kunnen nooit genoeg krijgen van de kuise genieting van de heerlijke Vorst Immanuël. Ze zijn nooit zonder Zijn volle innigste tegenwoordigheid. Ze zuigen de honing, de stromen melk van eeuwige vertroosting en vullen alle lege begeerten. En alsof ze geen bodem hebben, zuigen ze altijd weer, de hele eeuwigheid door. Zoiets is hier in dit leven niet. De gekruisigde Christus echter draagt aan het kruis de belofte en de volle verwerving van dit leven in Zijn boezem en biedt die zondaars aan om hen te trekken.

6. Wij zijn nog niet gekomen tot de opstanding van ons lichaam, maar dragen een klomp dood met ons om waarvan de wormen lekker zullen moeten eten. Wij hebben een zaad van, en zijn onderhevig aan allerlei kwalen in onze lemen tabernakel. Voor dit alles zijn wij

onvatbaar in de staat van volmaaktheid. Dan zal het lichaam meer natuurlijkerwijs met de onsterfelijkheid bekleed zijn dan de groenste en verrukkelijkste roos of bloem waarvan wij ons kunnen indenken dat ze altijd fris en groen en schoon bloeit, in zo'n vruchtbare grond als de velden zijn die liggen aan de oevers van de rivier des levens, waaruit deze hun vocht betrekken.

7. Hier zijn wij de invallen of ten minste de verzoeken van duivelen en van mensen niet meester.

8. De volmaaktheid behoort tot de algemene vergadering van alle kinderen van Sion. Hier is het hemelse huisgezin nooit vergaderd, maar wat betreft plaats, land en omstandigheden gescheiden. Sommigen zijn al geboren, anderen zijn nog niet geboren; sommigen waken, anderen slapen in het stof; sommigen zijn al in hun vaderland, anderen zijn nog op reis naar hun vaderland.

9. Er is geen tempel en er zijn geen ordinanties in ons vaderland van volmaaktheid (Openb. 21:22; 1 Kor. 13:8).

10. Hier is geen engelenleven, zonder eten en drinken, huwelijk en gewinnen van kinderen (Matth. 22:29-30; Mark. 12:25). Leem dat aards blijft, kan niet hoog boven de wolken en de zichtbare hemelen leven, totdat 'dit verderfelijke onverderfelijke [zal] aangedaan hebben' (1 Kor. 15:54).

2. De middelen tot de volheid

Wat nu de middelen betreft om tot deze volheid te komen: ons zijn in dit leven geen andere middelen bekend en geopenbaard dan de Schrift en het geloof. Het ene middel is vanbuiten en uitwendig, het andere vanbinnen. Hieronder begrijp ik alle ordinanties van God. De familisten, die de Schrift verwerpen en haar een menselijk bedenksel van inkt en letters noemen (evenals de antichrist vóór hen deed), roepen hun volmaakten weg van alle werkzaamheid, bidden en horen van het Woord, ja, van het kennen, bevatten en willen, tot een louter lijdelijk rusten in God, terwijl God als hun wezen en geest onmiddellijk op hen inwerkt.

De *Bright Star* zegt in hoofdstuk 11:

De actieve vernietiging is een ophouden van alle werkzaamheden,

een verdwijnen van beelden, een nietsdoen en een rusten van alle beweging of van het doen van de uiterlijke wil van God, die in de letter van de Wet en het Evangelie is uitgedrukt (pag. 106). Het is de passieve vernietiging wanneer een mens zelf en alle andere dingen [mediteren, kennen van en verlangen naar God, bidden en de praktijk van een heilig leven] in slaap gebracht en tot niets gemaakt zijn. Het is de actieve vernietiging wanneer een mens zelf en alle andere dingen niet alleen lijdelijk of passief vernietigd worden, maar dadelijk [of actief], ik bedoel door licht in het verstand, zowel natuurlijk als bovennatuurlijk. In dat licht ziet hij en weet hij volkomen onfeilbaar dat al die dingen niets zijn, en op deze kennis rust hij, het gevoel ten spijt (pag. 107). Het is niet het beste om de passieve vernietiging en de daarvan afhangerende genietende liefde (het liefhebben van God als ons laatst genoten Doeleinde) te laten varen, om zich door daden te begeven tot de praktijk van de actieve vernietiging, mits de ziel door eenvoudige herinnering haar deel vasthoudt (pag. 140). Want daar gebeurt het dat de ziel zo vervoerd, verwijd, verlicht en met God verenigd wordt. Daar smaakt zij de kuise omhelzingen, de zoete gemeenschapsoefeningen en de Goddelijke kussen. Daar ziet zij zich verheven, geadeld en verheerlijkt met de engelen aan de hemelse tafel. Daar geniet zij de vruchten van haar doding [van de zonde], de schatten van haar berouw en de vertroosting van al haar zelfverloocheningen (pag. 141). Het is niet goed dat mensen zo'n bevindelijke vereniging met God verlaten, op zichzelf terugvallen, zich weer tot hun eigen daden begeven en weigeren deze leegheid, deze armoede van geest, deze wil van God te ondergaan, evenals alle geestelijke gemeenschap en bovenhemelse of wezenlijke verlichting, hoewel dit inderdaad de waarachtige en Goddelijke wijsheid en het naakte zien van God is. (...) Door hun terugvliegen en terugkeren tot zichzelf [dat wil zeggen: hun verlaten van het contemplatieve leven van monniken en terugkeren tot een praktisch wandelen met God] doen zij niets anders dan zich vervreemden van alle zuivere en hemelse kennis en van alle vereniging met en gedaanteverandering in God. Zo blijven zij altijd nauw in zichzelf en hun ingewanden,³ en in de boeien van de oude mens (pag. 144-145).

3. 2 Kor. 6:12.

Vraagt u nu wat het wil zeggen om de oude mens af te leggen, dan zegt de *Theologia Germanica* in hoofdstuk 5:

Het wil zeggen bestaan, werking, kennis of goedheid niet uzelf toe te schrijven, maar alleen God, de eeuwige Wijsheid. (...) En zo verdwijnt de mens en het schepsel. (...) Zo behoort de mens leeg van alle dingen te worden, dat is: deze niet zichzelf toe te kennen. Hoe minder kennis het schepsel zichzelf aanmatigt, hoe volmaakter het wordt. Wij moeten hetzelfde denken wat betreft de liefde, de wil, de begeerte en al zulk soort dingen. Want hoe minder een mens zich deze dingen aanmatigt, hoe edeler, voortreffelijker en Goddelijker hij wordt, en hoe meer hij zich deze dingen toe-eigent, hoe dommer, lager en onvolmaakter hij wordt (pag. 9-10).

Hoofdstuk 14:

Dat een mens aan zichzelf sterft, is hetzelfde als wanneer u zou zeggen dat hijzelf of zijn ik sterft. Paulus zegt: 'Doe uit de oude mens met zijn werken' [Kol. 3:9] (pag. 32).

Als het zou komen te gebeuren dat een mens zichzelf geheel en absoluut wegwierp, zodat hij zonder alle dingen leefde in ware gehoorzaamheid, evenals de mensheid van Christus, dan zou hij leeg van zichzelf en één met Christus zijn, en door genade hetzelfde zijn wat Christus van nature was (pag. 34).

Hoe meer zelfbedoeling en egoïsme er is, hoe meer zonde en ongerechtigheid, en hoe minder er van het ene is, hoe minder ook van het andere. (...) Hoe meer mijn 'zelf' (dat is: mijn ego of zelfheid) afneemt, hoe meer God in mij toeneemt. (...) Hierom is God een Geest Die alles in alle mensen werkt. Het is gehoorzaamheid wanneer mensen God het goede en zichzelf het kwade toeschrijven, en het is zonde wanneer zij zichzelf het bestaan of het goede aanmatigen (pag. 35).

De *Theologia Germanica* neemt de vleeswording van Christus als volgt weg in hoofdstuk 22:

Toch zijn er wegen die naar het leven van Christus leiden, zoals wij reeds gezegd hebben, wanneer en waarin God en mens samen-

gevoegd zijn, zodat waarlijk gezegd kan worden en de waarheid zelf kan erkennen dat de waarachtige en volmaakte God en een waarachtig en volmaakt mens één zijn. Een mens wijkt en maakt plaats voor God op zo'n manier dat hij daar is waar God Zelf is, en dat God daar ook tegenwoordig is en alleen alles werkt en doet of laat, zonder enig 'ik', 'voor mij', 'van mij' of dergelijke. Waar deze dingen zijn en bestaan, daar is de waarachtige Christus en nergens anders. (...) Het is de eigenschap van God om te bestaan⁴ en te zijn zonder dit of dat, zonder zelfheid, ego of dergelijke, maar het is de eigenschap van het schepsel om (in alle dingen die het doet of laat) zichzelf en de dingen die van hem zijn, dit of dat, hier of daar, te zoeken en te willen (pag. 52-53).

Hoofdstuk 39:

Hij die verlicht wordt met de eeuwige en Goddelijke liefde, is een Goddelijk en vergoddelijkt mens (pag. 109-110).

Hoofdstuk 28:

Zij die 'door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods' en zijn 'niet onder de wet' [Rom. 8:14; Gal. 5:18]. Deze woorden betekenen dat hun niet geleerd hoeft te worden wat zij moeten doen of laten, aangezien Gods Geest, Die hun Onderwijzer is, hun voldoende zal leren. Ook hoeft hun niets geboden of gelast te worden. (...) Want Hij Die hun leert, gebiedt hun. (...) Zij hebben geen wet nodig, om door middel daarvan voordeel voor zichzelf te behalen, want zij hebben alles al verkregen (pag. 71).

Christus had geen wet nodig, maar was boven de wet, en Hij neemt de ordinanties weg (pag. 70).

Hoofdstuk 11:

De ziel van Christus moest ter helle neerdalen voordat ze ten hemel kon opvaren, en de ziel van een mens moet hetzelfde meemaken. Dit komt te gebeuren wanneer hij weet en ziet en merkt dat hij zo slecht is dat hij het als rechtvaardig vooronderstelt wanneer

4. Het Engels heeft *consist*, samenbestaan/medebestaan. Hier is het vertaald als *exist*, bestaan.

hij alles lijdt, ja, voor eeuwig verdoemd wordt. Ook wanneer hij geen verlossing en troost wil of kan begeren, maar de verdoemenis noch met tegenzin, noch onwillig draagt, maar de verdoemenis en de pijn liefheeft, omdat het rechtvaardig en overeenkomstig Gods wil is (pag. 23-24).

Wanneer een mens in deze hel niets begeert dan het eeuwige goed, en verstaat dat het eeuwige goed bovenmate goed is, en dit zijn vrede, blijdschap, rust en voldoening is, (...) wordt dit goed van die mens, en zo is een mens in het Koninkrijk der hemelen. (...) Deze hel heeft een einde, deze hemel zal nooit eindigen. (...) Een mens in deze hel kan niet bedenken dat hij ooit weer vertroost of verlost zal worden. En wanneer hij in deze hemel is, kan niets hem schaden (...) en kan hij niet geloven dat hem schade toegebracht of zijn troost ontnomen kan worden. Toch wordt hij na deze hel vertroost en verlost, en na deze hemel verontrust en van troost beroofd. (...) Een mens kan met zijn eigen middelen niets doen of laten waardoor deze hemel tot hem zou komen of deze hel van hem zou wijken. (...) Want 'de wind blaast waarheen hij wil' [Joh. 3:8], en wanneer een mens in een van beide is, zit hij goed; hij kan even veilig in de hel als in de hemel zijn. Zolang een mens in dit leven is, kan hij dikwijls van de ene in de andere overgaan (pag. 25).

3. De genoegzaamheid van de volheid

Overweeg, tot weerlegging van deze goddeloze dwaasheden en tot nadere opheldering van de waarheden die al eerder voorgesteld zijn, de volgende stellingen tot ontvouwing van de trekkende lieflijkheid van Christus:

Eerste stelling. De Schriften zijn 'van God ingegeven', bekwaam om 'de mens Gods volmaakt' te maken, 'tot alle goed werk volmaaktelijk toegerust' (2 Tim. 3:16-17). Ze zijn het enige middel om Christus te vinden, want ze getuigen van Hem (Joh. 5:39) en 'zijn geschreven, opdat [wij] geloven', en 'gelovende het [eeuwige] leven hebben' (Joh. 20:31). Al wat Christus Jezus van Zijn Vader hoorde, maakte Hij Zijn apostelen bekend (Joh. 15:15). En een van deze apostelen, Paulus, die ook het Evangelie niet van vlees en bloed ontvangen had, 'maar door de openbaring van Jezus Christus' (Gal. 1:12; 2 Petr. 3:15-16; Hand.

9:1 e.v.), verklaarde de Efeziërs ‘al de raad Gods’ (Hand. 20:27), en geloofde en predikte evenwel geen andere dingen dan die in de Wet ofwel in Mozes en de Profeten geschreven zijn (Hand. 24:14; 26:22). De majesteit, Goddelijkheid, kracht, harmonie en leer, die boven het bereik van vlees en bloed liggen, en het doeleinde, dat niet aan deze zijde, maar aan de overzijde van de tijd en de dood ligt (waarvan de Schriftplaatsen in de marge getuigen),⁵ tonen aan dat het ene Boek van het Oude en Nieuwe Testament niemand anders toegeschreven kan worden dan God alleen.

Tweede stelling. De Schrift en alle ordinanties zijn slechts geschapen dingen en niet het ultieme voorwerp van ons geloof en onze hoogste en volkomenste liefde, wat voorbehouden is aan God in Jezus Christus.

Ja, de volmaaktste mens van wie wij lezen, Paulus, een uitverkoren vat, had troost nodig van Titus (2 Kor. 7:5-6) en van de heiligen te Rome (Rom. 1:11-12). Petrus had een bestraffing nodig (Gal. 2:11). De geliefde discipel Johannes had de blijdschap en troost nodig van de wetenschap dat de kinderen van Gajus in de waarheid wandelden (3 Joh. vers 4-5 [vgl. 2 Joh. vers 4]). Ook had hij een gebod van de wet nodig, dat afgoderij en aanbidding van engelen verbiedt (Openb. 19:10; 22:8-9), en een evangelisch voorschrift om te geloven en niet te vrezen (Openb. 1:17). Het voortreffelijkste en volmaaktste lid van het lichaam heeft raadgevingen en vermaningen nodig van het geringste lid (Rom. 12:3-8; Gal. 6:2; 1 Kor. 12:14 e.v.). Alle heiligen aan wie Paulus, Petrus, Jakobus en Johannes schreven, onder wie er waren die de zalving hadden die hun ‘alle dingen leerde’ [1 Joh. 2:27], moesten vele vermaningen, voorschriften en geboden uit de wet, als opgenomen in het Evangelie, horen en gehoorzamen.

Dus zijn ook de volmaaktste mensen niet boven de Wet en het Evangelie en de ordinanties verheven, zoals de familisten zeggen. Anders zouden heel het Nieuwe Testament en alle canonieke zendbrieven aan alle heiligen voor niets geschreven zijn.

Om dit des te beter te verstaan, moeten wij het volgende bedenken: 1. Er is een tweërlei gelukzaligheid van de heiligen:

5. Gen. 17:1; Ps. 50:1; Jes. 44:24; Ex. 20:1-2; Ps. 19:8-11; 1 Kor. 1:23; Joh. 3:36; Joël 1:1-2; Rom. 15:4; 7:7; Zef. 2:11; Zach. 13:2; Hand. 5:39; Hand. 9:5,20; Fil. 2:12-13; Gen. 3:15; Dan. 9:24; Matth. 1:18; Hand. 10:43; Ps. 119:129,138,172; Deut. 4:5-6; 2 Petr. 1:19; Hebr. 4:12.

- De ene gelukzaligheid is wezenlijk.
 - De andere gelukzaligheid is voorwerpelijk.
2. Er is een tweërlei zien van God:
- Het ene zien is middellijk door ordinanties en middelen.
 - Het andere zien is onmiddellijk.
3. Er is een tweërlei wil van God:
- De ene wil is geopenbaard in de Schrift of de wet van de natuur, en deze is eerder het morele goed dat God goedkeurt en ons beveelt dan de [eigenlijke] wil van God. Deze noemen de familisten de uiterlijke of accidentele⁶ wil van God, omdat Gods wil, als Zijn Wezen, ook volledig en zelfgenoegzaam zou zijn geweest, al had God nooit enige zodanige wil aan mensen of engelen geopenbaard, ja, al had Hij nooit de wereld of mensen of engelen gemaakt.
 - De andere wil is wezenlijk in God, en deze is niet de gewilde zaak, maar het wezenlijke vermogen van begeren of willen in God.

Om nu dichter bij ons punt te komen: de wezenlijke zaligheid van de heiligen bestaat in de daden van het zien, kennen, liefhebben en genieten van God. Deze zijn aan onze kant geschapen dingen en als zodanig lege nieten. Ze zijn niet wezenlijk de gelukzaligheid van de mens, maar middelen waardoor wij God, onze Gelukzaligheid, genieten. Net zomin is het gebruik van alle middelen en ordinanties onze gelukzaligheid. Het is waar, onze Zaligmaker zegt dat God en Zijn Zoon Jezus Christus te kennen het eeuwige leven is (Joh. 17:3), maar Hij bedoelt daarmee dat dit de weg en het noodzakelijke middel tot de gelukzaligheid en het eeuwige leven is.

God in Christus en in het inkomen en uitvloeien van de Geest der heerlijkheid, ofwel de gezegende ene God in drie Personen is het Voorwerp en de Gelukzaligheid van de heiligen. Daarom moeten wij aan Christus Zelf de voorkeur geven boven alle kussen, aanschouwingen en uitvloeisels van de heerlijkheid, en boven al onze daden van het zien, liefhebben en genieten van God. Wij mogen de ordinanties liefhebben en de aanschouwing van God hoog waarderen, God Zelf en Jezus Christus echter moeten wij niet alleen waarderen, maar wij moeten door Hem in vervoering gebracht en overweldigd worden, evenals een bruidegom zoveel voortreffelijker is dan Zijn armbanden, kettingen en ringen. In deze zin zou ik alle ordinanties,

6. In de filosofie wordt onderscheid gemaakt tussen de substantie/de essentie/het wezen van iets, en de accidenten/bijkomende hoedanigheden ervan. (noot vert.)

ja, alle honingraten, alle appels, alle geschapen rozen die uit Christus spruiten, alle zoete gevolgen en uitvloeisels der heerlijkheid, ja, de hele geschapen hemel wel uit mijn hart en achting willen wegdoen om Christus, God Zelf. De massa, de romp, de stam van de Boom des levens is oneindig te waarderen boven een appel, ja, boven alle geschapen appels en zoete bloesems en zielsverlustigende bloemen die aan de Boom groeien.

Hier op aarde nu zijn wij gelukkig als erfgenamen, niet als heren en bezitters. Wij zijn gelukkig in vereniging met de uiterlijke en geopenbaarde wil van God, in het geloven, vrezende en dienen van God in Christus, in een praktische vereniging met God. Maar dit alles is slechts de weg tot de Bron, niet de Bron Zelf. De vereniging met of de aanschouwing van God is middellijk, van verre, in het beeld, de vorm, de merktekenen, de elementen of de spiegel van het Woord, de sacramenten, de bediening en de ordinanties, en van het horen, bidden en prijzen.

In de hemel echter zullen wij God zien van ‘aangezicht tot aangezicht’ [1 Kor. 13:12], dat is: zonder middelen of tussenkomst van boodschappers of ordinanties. Ik kan niet bepalen of ons verstand, wanneer wij de Heere in een onmiddellijke aanschouwing van heerlijkheid zullen kennen en zien, geschapen gedaanten, intellectuele voorstellingen, beelden en merktekenen zal ontvangen van het lieflijke Wezen, van het blanke en rode, aangename en lieflijke aangezicht van die begeerlijke Vorst, de Heere Jezus. Zulke details zijn niet tot onze stichting, maar zeker is dat Christus in ieder vat van heerlijkheid zoveel van Zichzelf, Zijn tegenwoordigheid, lieflijkheid, beeld en schoonheid zal instorten dat de ziel van de bodem tot de rand toe vol zal zijn.

Wie weet wat het eeuwige drinken en het eeuwige intellectuele zuigen van de verheerlijkten is, waardoor zij uit de honingraat van de ongeschapen heerlijkheid en de diepe, diepe fontein en rivier van het eindeloze leven de stromen van blijdschap, vertroosting, liefde en genieting van Jehova uithalen en indrinken, terwijl de ziel het kanaal is waarvan de oevers eeuwig groen zijn van heerlijkheid? Wie weet wat de uitlatingen en uitvloeiingen van gelukzaligheid zijn uit het reine Wezen en het stralende ‘aangezicht Desgenen Die op de troon zit’ [Openb. 6:16]? Wie weet wat het opkomen en het eeuwige vloeien van het getij van die zee van weergaloze gelukzaligheid is? Ja, wie weet het? ‘Kom hier op en zie’ [vgl. Openb. 4:1; 6:1] kan dit het beste ophelderen. Kom hier op en drink, word dronken en dui-

zelig en overvol van heerlijkheid. Stel geen nieuwsgierige vraag over die genieting van God. Christus zal alle bezwaren en vraagstukken tot geruststelling van uw gemoed oplossen wanneer u derwaarts opkomt.

Het is dan ook niet nodig om te zeggen dat er 'in dit leven een aanschouwing van God is die de hemel is, ja, heel de hemel die wij ooit zullen krijgen, en dat in deze aanschouwing geen beelden, gedaanten of merktekenen van God ontvangen worden, omdat ze zuiver geestelijk en van alle werkingen van de verbeelding afgescheiden is; wij zijn hierin louter passief, niet actief, terwijl God de onmiddellijke glans van Zijn eigen Wezen in ons stort'. Waarlijk, dit is 'wijs zijn boven hetgeen geschreven is' [Rom. 12:3]. Met uw permissie betwijfel ik of de familisten de beelden en gedaanten van deze opvatting van Gods Geest hebben. Want die Geest is een Geest van matigheid. Bovendien schijnt het mij toe dat al de meest geestelijke en extatische gezichten waar de profeten, de mannen Gods, door bevangen werden, gezichten waren van gedaanten, beelden, merktekenen, een troon, engelen met zes vleugels, rook, een vrouw bekleed met de zon, enzovoort, een pot tegen het noorden, een wolk en een vuur daarin vervangen, enzovoort, en de kleur van hasmal uit het midden van het vuur. Maar ik weet niet van een onmiddellijke aanschouwing van God in dit leven, en dat als iets gewoons, zonder gedaanten of beelden, zonder Woord, sacramenten of ordinanties, en ik versta het ook niet.

Derde stelling. De monnikachtige waan van de voortreffelijkheid van een contemplatief leven, vrij van alle verplichting tot de plichten van de tweede tafel, boven het praktische leven, is het eerste zaad van het goddeloze familisme geweest. De auteurs van deze beide boeken, de *Theologia Germanica* en de *Bright Star*, zijn openlijke papisten, hoewel Mr. Randall beide aanprijst als werken van zeldzame waarde met leerstukken die alleen voor de volmaakten geschikt zijn (alsof de Schrift niet zo'n werk is). Echter komt in de *Bright Star* op pagina 19 openlijke grove afgoderij en het aanbidden van het kruishout voor, en in beide boeken staan verschillende andere paapse beginselen.

Vierde stelling. Er is tweeërlei volheid van lieflijkheid in Christus: de ene is in dit leven bereikbaar en de andere is voor het toekomstige leven weggelegd. Ik denk dat het volle en hoogste toppunt van de

trekkende lieflijkheid van Christus alle ordinanties, de Schrift, de sacramenten en de middelen die wij nu gebruiken, uitsluit.

De aloude monniken en de recente familisten stellen dat er geen hemel is dan alleen in dit leven (alsof een monnikskap de eigenlijke kroon van de eeuwige heerlijkheid is). Zij zeggen dat de opstanding reeds geschied is, evenals hun vaders Hymeneüs en Filetus zeiden [2 Tim. 2:17-18], en betwijfelen de onsterfelijkheid van de ziel. Daarom moeten zij, om hun eigen beginselen trouw te zijn, zeggen dat er een aantal volmaakte mensen is, die boven de wet, de plichten, de ordinanties, het onderwijs van mensen en de bediening verheven zijn, omdat deze zaken alleen voor de onvolmaakten en de onwedergeborenen zijn (wat de monniken en de familisten niet zijn, want die genieten God al met een genieting van de heerlijkheid).

Maar de Schrift zegt dat middelen en ordinanties altijd hun gebruik hebben in dit leven en alleen uitgesloten zijn van het toekomstige leven. 'De liefde vergaat nimmermeer; maar hetzij profetieën, zij zullen tenietgedaan worden; hetzij talen, zij zullen ophouden; hetzij kennis, zij zal tenietgedaan worden. Want wij kennen ten dele en wij profeteren ten dele; doch wanneer het volmaakte zal gekomen zijn, dan zal hetgeen dat ten dele is, tenietgedaan worden. (...) Want wij zien nu [in dit leven] door een spiegel in een duistere rede, maar alsdan [in het toekomstige leven] zullen wij zien aangezicht tot aangezicht: nu ken ik ten dele, maar alsdan zal ik kennen gelijk ik ook gekend ben' (1 Kor. 13:8-10,12).

Dat hierin een parallel getrokken wordt tussen dit en het toekomstige leven, blijkt duidelijk uit deze tekst: 'Geliefden, nu zijn wij kinderen Gods, en het is nog niet geopenbaard wat wij zijn zullen. Maar wij weten dat als Hij zal geopenbaard zijn, wij Hem zullen gelijk wezen; want wij zullen Hem zien gelijk Hij is' (1 Joh. 3:2).

Het toekomstige leven wordt ons voorgesteld als zonder enige ordinanties: 'En ik zag geen tempel in dezelve', zegt Johannes toen hij het nieuwe Jeruzalem zag, 'want de Heere, de almachtige God, is haar Tempel, en het Lam' (Openb. 21:22). Daar is ook geen enkele onwetendheid: 'En aldaar zal geen nacht zijn, en zij zullen geen kaars noch licht der zon van node hebben, want de Heere God verlicht hen; en zij zullen als koningen heersen in alle eeuwigheid' (Openb. 22:5). Wat sommigen ook zeggen over een persoonlijke regering van Christus op aarde, deze woorden bewijzen dat, totdat dat leven komt, alle wedergeborenen hier een tempel en ordinanties no-

dig hebben, zolang er nacht en duisternis is en zon en maan nuttig zijn.

Zo wordt ons ook het tijdperk van de ordinanties voorgesteld: 'Mijn Liefste is mijne, en ik ben Zijne, Die weidt onder de leliën; totdat de dag aankomt en de schaduwen vlieden' (Hoogl. 2:16-17). Er ligt dus een nacht over de kerk, en het maanlicht van de ordinanties is nodig zolang Christus door Zijn bediening verblijft in 'de woningen der herderen', terwijl Hij Zijn kudde 'weidt in de kracht des HEEREN' [Hoogl. 1:8; Mi. 5:3]. Hij betoont Zijn tegenwoordigheid aan Zijn gerechtvaardigden, die vlekkeloos en schoon als lelies zijn door de toegerekende gerechtigheid van Christus, totdat de schoonste en begeerlijkste dag van die luisterrijke en heerlijke verschijning van Christus aanbreekt.

Paulus verklaart deze woorden duidelijk, wanneer hij laat zien wat de vastgestelde tijd van Christus' regering in Zijn heiligen door de bediening van het Evangelie is, en dat de heiligen, het lichaam van Christus, nog maar op weg zijn, om volmaakt gemaakt en opgebouwd te worden door herders en leraars: 'Totdat wij allen zullen komen tot de enigheid des geloofs en der kennis van de Zone Gods, tot een volkomen man, tot de mate van de grootte der volheid van Christus' (Ef. 4:13). Daarom zijn de heiligen tot aan die dag niet volmaakt. Het lichaam van Christus is van geringe grootte, bekwaam om te groeien. Het haar van de bruid groeit en zij is niet van een volkomen lengte, maar lijkt op een jong meisje, dat nog niet geschikt is voor het huwelijk met het Lam, 'totdat wij allen samenkomen in de enigheid des geloofs'.

Ik weet dus van geen actieve vernietiging, van geen verdwijnen van en ophouden met alle daden naar Gods wil, geopenbaard in Wet en Evangelie, dat is: bidden, horen, mediteren, liefhebben, begeren en verlangen naar Christus, 'totdat de dag aankomt en de schaduwen vlieden'. Ik erken dat ik dan geen gelegenheid meer zal hebben om het Boek van het Oude en Nieuwe Testament te lezen, of de prediking, de sacramenten of andere ordinanties bij te wonen, omdat ik geen spiegel, geen beeltenis van Christus, geen boodschap van predikanten nodig heb wanneer ik Hemzelf zie en geniet.

Allen die God tot hun Vader hebben, dagelijks brood nodig hebben en met een lichaam van leem bekleed zijn, behoren te bidden om vergeving van zonden en om niet in verzoeking of een zondig nalaten van plichten geleid te worden [Matth. 6:11-13]. Allen voor

wie het bloed van Jezus vergoten is, behoren ‘de dood des Heeren te verkondigen, totdat Hij komt’ [1 Kor. 11:26]. Waar vinden we hier het ophouden met de plichten van de wet, de liefde, de Geest en Christus? Waar is deze ingebeelde vernietiging waarvan men droomt? De Schrift weet er niet van.

Vijfde stelling. Er is een volheid van lieflijkheid in Christus, die in dit leven door bezit en recht in ons begonnen is, maar die vóór het toekomstige leven nooit volmaakt zal zijn. Hierin worden de volgende dingen gevonden:

- (1) Vereniging.
- (2) Genieting en rust.
- (3) Verzadiging.
- (4) Gevoel.
- (5) Leven en werkzaamheid in Christus.
- (6) Een liefhebben en verkwikt worden van de ziel.

Over al deze zaken zullen wij iets zeggen om u meer van Christus’ trekking voor te stellen.

1. Vereniging

Christus’ nodiging om tot Hem te komen, en wel voordat wij Hem kunnen nodigen, spreekt van vereniging. De vereniging die het geloof tot stand kan brengen, rijst niet tot het hoogtepunt van aanschouwing en onmiddellijke genieting, want het is een vereniging van hen die afwezig of van elkaar verwijderd zijn ten aanzien van een volle aanwezigheid. ‘Wij (...) weten dat wij, inwonende in het lichaam, uitwonen van de Heere’ (2 Kor. 5:6). ‘Doch Ik zeg u de waarheid: Het is u nut dat Ik wegga’ (Joh. 16:7). ‘Hij zeide dan: Een zeker welgeboren man reisde in een vergelegen land, om voor zichzelf een koninkrijk te ontvangen, en dan weder te keren’ (Luk. 19:12). Toch is het ook een vereniging van hen die zo dicht bij elkaar zijn als het huis en de gast, of als twee vrienden die samen aan één tafel zitten (Ef. 3:17; Joh. 14:23; Openb. 3:20).

2. Genieting en rust

Het is een vereniging van genieting, want Christus wordt in dit leven enigmate genoten, echter zodanig dat de genieting ten dele is, niet geheel en volledig, zoals ze in het toekomstige leven zal zijn. Daarom is het een genieting van zowel rust als beweging: van rust

ten opzichte van de tegenwoordige genieting, en van beweging ten opzichte van de voortgang op de weg tot een volkomen genieting. Zo is de ziel op reis ten aanzien van de praktische liefde, en thuis ten aanzien van de liefde en vereniging van de genieting. De ziel is met brood verzadigd en hongert niet meer, maar ‘verlustigt zich in vettigheid’ (Jes. 55:2), en dorst niet meer, omdat ze een tegenwoordig gevoel heeft van welgevallen en voldoening in het water des levens (Joh. 4:14). Tegelijk is de ziel niet verzadigd en haar dorst niet gelest, in zoverre dat zij nog hongert en dorst naar een vollere vereniging en een onmiddellijke genieting.

In dit opzicht is de ziel zowel buitenshuis op weg en in beweging om meer van Christus te hebben, als thuis en in rust, aangezien ze exclusief, niet inclusief ten volle verzadigd is. Immers, deze verzadiging sluit uit en doet teniet elke keus van een andere minnaar dan Christus, en weigert elke welbewuste vergelijking van Christus met enige andere minnaar. De ziel beschouwt en waardeert Hem als de Voornaamste van tienduizend [Hoogl. 5:10 EV], en is vastbesloten om haar begeerte nooit te vestigen op een andere man of minnaar dan Christus. ‘Toen ik een weinigje van [de wachters] weggegaan was, vond ik Hem Die mijn ziel liefheeft; ik hield Hem vast en liet Hem niet gaan, totdat ik Hem in mijner moeders huis gebracht had, en in de binnenste kamer van degene die mij gebaard heeft’ (Hoogl. 3:4). Jezus te vinden en vast te houden betekent zoveel als verzadiging en rust in de genieting van Hem. Het doel van de bruid om hand in hand te reizen naar het huis van het hoge Jeruzalem, ‘ons aller moeder’ [Gal. 4:26] (dat de bruid het huis van haar moeder noemt, naar mijn bescheiden mening), bewijst echter duidelijk dat zij niet volmaakt, maar nog in beweging is. Zij is nog niet aan het eind van haar reis. Dit zal pas zijn wanneer zij met Christus komt in het paleis van de Prinsedochter [Hoogl. 7:1], de bruid, de vrouw van het Lam (Openb. 21:9-12).

Hieruit zien wij hoe waar het is dat de begeerten verzwolgen zijn in de boezem van de oneindige Jezus Christus, evenals een beekje verzwolgen is wanneer het in de oceaan komt, en dat toch de begeerten nog blijven bestaan. Ze zijn verzwolgen in Christus voor zover de ziel thuis is, tot rust gekomen en volmaakt geworden in Christus. Ze zijn niet langer rusteloos en worden niet meer gepijnigd op reis naar Christus, maar de hemel is op aarde begonnen. Zo heeft David gerustheid van gemoed en breekt hij uit in lofprijzingen, omdat de

Heere hem 'raad heeft gegeven' om God Zelf tot zijn Deel te kiezen (Ps. 16:5-7), en omdat de erfenis zo schoon en lieflijk is. Nu is er geen begeerte meer naar Christus als een afwezige zaak, maar de dorst is verzvolgen in Christus; de ziel dorst niet meer (Joh. 4:14). En toch blijft de begeerte nog bestaan, zowel in het aangename welgevallen en vermaak van de heiligen die zich in een tegenwoordige genieting verlustigen, als in een verlangen naar het hoogste toppunt in de trappen van vereniging. Het is net als met drinken; de dorst is half verzvolgen in de begonnen verzadiging én de dorst blijft nog bestaan in een vermaak van en verdere begeerte naar een volkomen verkoeling en verfrissing, naar een volledige lessing.

3. Verzadiging

Toch kan men niet anders zeggen dan dat hier een begonnen verzadiging is. Want de genoten Christus is een dronk van het 'voor niet gegeven water des levens' (Joh. 4:14 [Openb. 21:6]), opdat ieder 'die wil', van 'het water des levens' drinke 'om niet' (Openb. 22:17). 'Op de laatste dag, zijnde de grote dag van het feest, stond Jezus en riep, zeggende: Zo iemand dorst, die kome tot Mij en drinke' (Joh. 7:37). Niet alleen een dronk wordt aangeboden, maar een bron, een fontein: 'Want bij U is de fontein des levens' (Ps. 36:10). Een fontein is meer dan een dronk, omdat het geheel meer is dan een deel.

Niet iedere dorstige kan een fontein in zijn binnenste hebben, maar toch is het hier wel zo: 'Maar het water dat Ik hem zal geven, zal in hem worden een fontein van water, springende tot in het eeuwige leven' (Joh. 4:14).

De Schrift rijst nog hoger, ja, tot een rivier en een overvloed van vettigheid: 'Zij zullen overvloedig verzadigd worden met de vettigheid Uws huizes', in het Hebreeuws *yirwəyūn*, 'zij zullen dronken worden van de vettigheid Uws huizes' (Ps. 36:9 EV). Het is een rivier van zoete olie en vettigheid, die de ziel doet overlopen van blijdschap: 'Gij drenkt hen uit de rivier Uwer wellusten.' Een rivier waarvan iedere druppel blijdschap en een hele bron vol wellusten is, moet wel een zee van vermakelijkheden zijn. Genade echter moet de ziel tot een ruim vat maken, aangezien niet alleen een fontein, maar een hele rivier, ja, rivieren des levens in de ziel zijn. Zo spreekt Christus: 'Die in Mij gelooft, gelijkerwijs de Schrift zegt, rivieren des levenden waters zullen uit zijn buik vloeien' (Joh. 7:38 EV).

Ja, opdat er geen uitdrukking zal ontbreken, staat er dat de vrede

en de gerechtigheid van gelovigen zijn ‘als de golven der zee’ (Jes. 48:18). De zee is meer dan een rivier; ze is de ontvangplaats voor alle fonteinen en rivieren.

4. Gevoel

Er moet in de genieting van Christus veel gevoel van God zijn, omdat het geloven in Hem, hoewel wij Hem niet zien (zoals wij Hem hopen te zien), een ‘onuitsprekelijke en heerlijke vreugde’ veroorzaakt (1 Petr. 1:8). Zo daalt een hoogtij, een vloed van blijdschap en heerlijkheid, een rijk deel van een geanticipeerde hemel reeds van tevoren op de erfgenamen van de hemel neer. ‘Mijn ziel zou als met merg en vetigheid verzadigd worden’ (Ps. 63:6 EV). Dit rijke feestmaal van enkel merg en vetigheid en deze verzadigende tafel stelt een groot banket voor, overvloedig en heerlijk, zoals dit wordt aangericht op de bruiloft van een grote Koningszoon.

5. Leven en werkzaamheid in Christus

Dit betekent niet dat alle werkzaamheden van de ziel ophouden, omdat er een werken en leven in Christus is. ‘En wij allen, met ongedekt aangezicht de heerlijkheid des Heeren als in een spiegel aanschouwende, worden naar hetzelfde beeld in gedaante veranderd van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren Geest’ (2 Kor. 3:18). Het deksel door de bediening van de Wet, die wel kan verduisteren, maar niet kan verlichten, wordt in het Evangelie weggenomen en in de glans van de Evangeliedag zien wij met onbedekt aangezicht God, geopenbaard in Christus.

Wij zien, aanschouwen en genieten de heerlijkheid; de hemel schiet de schitterende stralen van God in Christus bij onze ziel naar binnen. Het is een veranderende heerlijkheid. Edelstenen stralen oppervlakkig licht uit in de nachtelijke duisternis, maar legt u ze in de zon, dan veranderen de stralen en het licht van de zon ze in een grotere mate van luister en stralenpracht. Wanneer wij de onuitsprekelijke luister en hemelse glans van Goddelijke majesteit in de Middelaar Christus zien, worden wij van gedaante veranderd in de schoonheid van de heiligheid⁷ van de Heere Jezus. Het Evangelielicht maakt ons heilig, gelijk Hij heilig is [vgl. 1 Petr. 1:16].

Er is schoonheid in de veren van een duif. Wanneer echter de zon

7. in de EV voor ‘heerlijkheid des heiligdoms’ in de SV (o.a. 1 Kron. 16:29). (noot vert.)

ze verlicht en beschijnt, vertonen ze de glans van zilveren en gouden veren, maar het is slechts schijn. Rode en witte rozen hebben van zichzelf een voortreffelijke schoonheid. Maar plaatst u ze tussen uzelf en de zon, dan zijn ze nog veel schoner. De oostelijke hemel is van zichzelf maar een donkere, ijle, vormloze lucht, die u nauwelijks kunt waarnemen en zien. Wanneer echter de zon opgaat en die hemel beschijnt, scheidt en veroorzaakt ze de schoonste en schitterendste kleur rood en azuur die maar mogelijk is. Want geen belichaamd schepsel verspreidt een schoner en lieflijker glans en kleur dan het morgenrood en de purperen hemel. Zo is het ook wanneer de heerlijke Zon der gerechtigheid, Christus, de heiligen beschijnt in het morgendaglicht van het Evangelie. Dan scheidt Hij het beeld van de heerlijkheid van God in de ziel en verandert hen in een luister en schoonheid die in Zijn oog mooier is dan de zon of de rode ochtendhemel.

Welnu, door enig schepsel te aanschouwen, kan de zon dat schepsel niet in een tweede zon veranderen. Maar als Christus Zijn bruid aanschouwt en de bruid Hem aanschouwt met het oog van kennis en geloof in de schitterende stralen van het Evangelielicht, wordt zij veranderd in het heerlijke beeld van Christus. ‘Wie is zij die er uitziet als de dageraad’, als de aurora, de eerstgeborene van de nieuwe dag, wanneer de zon haar gouden stralen schiet, ‘schoon gelijk de maan, zuiver als de zon?’ (Hoogl. 6:10).

Wij leven en werken in Christus, en worden ‘veranderd van heerlijkheid tot heerlijkheid’; dit is niet anders dan een toenemende verandering met trappen. Het Koninkrijk van de hemel en de heerlijkheid is dus niet in dit leven, en de hel is ook niet in dit leven, zoals deze dromers zeggen.

De staat van gelukzaligheid en de staat van ellende die Lazarus en de rijke man na hun dood en begrafenis volgden, geven het tegenovergestelde te kennen (Luk. 16:22-25).

Tussen de hemel en de hel is zo’n kloof dat geen overgang, geen zeereis, geen verkeer tussen beide mogelijk is (Luk. 16:26), zoals de familisten zich inbeelden.

Dat de heiligen moeten ‘geloven dat zij nooit verlost, noch vertroost kunnen worden’ in de hel waarmee zij in dit leven gepijnigd worden, terwijl God hun toch in hun droevigste nachten verlossing en vertroosting beloofd heeft, is in strijd met het geloof en de levende hoop van de heiligen, en is zondig ongelooft. En een mens in de zonde kan in een hel van zonde niet even veilig zijn als in de hemel.

De hel is een staat van zondigen en lasteren van God, maar ‘niets te begeren dan het eeuwige goed’, en te verstaan ‘dat het eeuwige goed bovenmate goed is’, is geen staat van zondigen, maar van gelukzaligheid en heiligheid, en kan dus niet de hel zijn.

Deze twee staten passen niet bij het eeuwige vuur, dat voor ‘de duivel en zijn engelen bereid is’, en het eeuwige leven, dat voor de ‘gezegenden van de Vader bereid is’ (zie Matth. 25:41,34).

Maar om naar ons onderwerp terug te keren, als het leven de grootste volmaaktheid van ons bestaan is, moet degene die in Christus gelooft, een intellectueel leven in Christus genieten en voor God leven, Hem zien, kennen en genieten. Hoewel de genieting van Christus de hoogste trap van zelfverloochening is, en een mens zichzelf (dat is: zijn zondige en vleselijke ik, ego en zelfheid) verliest in Christus, toch verliest hij niet, maar vindt hij in Christus zijn zondeloze geschapen ‘zelf’, zijn volmaakt geworden ‘zelf’, met dat hoge en bovennatuurlijke sieraad van Christus Die in hem leeft.

Het is ook volkomen waar dat het ‘zelf’, evenals alle geschapen wezens, enkel een van God afhankelijk iets is, evenals de stralen van de zon slechts uitvloeisels, gevolgen en uitgangen van de zon zijn, die geen bestaan hebben dan enkel in de zon. Voorwaar, schepselen hangen in hun bestaan en werking meer van God af dan accidenten van hun subject. Maar het is niets minder dan godslastering, die tegen alle rede en gezond verstand indruist en al Gods Schriften ondersteboven werpt, om te zeggen: ‘God is wezenlijk alle dingen; God is mens; God is de Geest en het Wezen, Die in alles werkt; een heilig mens is de vleesgeworden God en Christus de Godmens; Christus de Middelaar is niets anders dan God vermenselijkt en de mens vergoddelijkt; Christus, Die door het geloof in een gelovige woont, en de inwoning van de Heilige Geest zijn niets dan God geopenbaard in het vlees van ieder mens.’

Dit richt vele geloofsartikelen te gronde, maar de familisten bekommeren zich er niet om dat ze brutaalweg alle Schriften ondersteboven keren. Want dan zou Christus geen waarachtig Mens, geboren ‘uit het zaad Davids’, en ‘God (...) te prijzen in der eeuwigheid’ zijn in één Persoon [Rom. 9:5; 1:3]. Wat betreft alle schepselen en geschapen wezens, vergeleken bij God, het eerste van Zichzelf bestaande Wezen en de oneindige God, kan vergelijkenderwijs ontkend worden dat ze wezens zijn. Zo is ook ons geschapen ‘zelf’ niets, namelijk niets in waardigheid of voortreffelijkheid naast God, ofwel niets in

de soort van een wezen dat wezenlijk van zichzelf is (*in genere entis per essentiam*), wat Gods Wezen is. Toch is de mens wel een wezen in de soort van een wezen dat door deelneming is (*in genere entis per participationem*). De mens is bij God vergeleken een armzalig, waardeloos, onbetekenend, gering niet, een verdrietige, versmeltende, verdwijnende nul. Ja, de zoetste ordinanties zijn nauw verwant aan niets, omdat ze slechts een geschapen zoetheid hebben. Ze zijn bij God vergeleken enkel schaduwen die de onsterfelijke ziel niet kunnen dragen. Ze zijn niets en ze delen in de ijdelheid die alle schepselen gemeen hebben.

Zo zegt de Schrift: ‘Een ieder mens, hoe vast hij staat, is enkel ijdelheid.’ ‘Zie, Gij hebt mijn dagen een handbreed gesteld, en mijn leeftijd is als niets voor U; immers is een ieder mens, hoe vast hij staat, enkel ijdelheid’ (Ps. 39:6). ‘Alle volken zijn als niets vóór Hem, en (...) minder dan niet en ijdelheid’ (Jes. 40:17).

Echter, ook een heiden kan zeggen en denken en door de rede bewijzen dat het ‘zelf’ en de mens en de hele wereld in vergelijking met de oneindige God minder zijn dan niets vergeleken bij alles, een druppel water bij de zee, de schaduw bij het lichaam of een stuiverskaars bij het licht van tienduizend miljoen zonnen in één. Maar ondertussen is hij even ver verwijderd van zelfverloochening en van het uitdoen van de oude mens en het doden van de begeerlijkheden van het vlees [Kol. 3:5,9] als het licht van de duisternis.

Het is volkomen zinloos om te zeggen dat evenals het de eigenschap van het schepsel is om zichzelf en wat van hem is, dit of dat, hier of daar, te zoeken en te willen, zo ook het de eigenschap van God is om zonder dit of dat, zonder zelfheid, ego of dergelijke te zijn. Immers, ieder geschapen ding, zelfs wormen, kikkers, bomen en elementen, zodanige schepselen die schepselen zoals zichzelf gewinnen, hebben zo’n aangenaam en natuurlijk belang in te bestaan, dat zij zonder zonde of afwijking van wet, regel of enig leidend beginsel van de natuur zichzelf ofwel hun eigen bestaan begeren. En wanneer zij hun bestaan niet kunnen behouden in zichzelf, begeren zij het in de soort [*in genere*] in stand te houden door voortplanting. Om hun eigen bestaan te behouden, zullen zij blijven vechten tegen alles wat ertegen opkomt en tegen alle vijanden, ook al is het maar aan God ontleend. En ik weet van geen zonde waaraan zij schuldig zouden zijn door dit te doen. Ook was Christus’ voorwaardelijke begeerte

naar het leven en afbedding van de dood niet in het minst in strijd met onschuldige zelfverloochening.

De Heere zoekt Zichzelf en Zijn eigen eer, en Hij ‘heeft alles gewrocht om Zijns Zelfs wil, ja, ook de goddeloze tot de dag des kwaads’ (Spr. 16:4). En deze handeling, die God aan Zichzelf toeschrijft, is volkomen heilig en zuiver: ‘Dit volk heb Ik Mij geformeerd, zij zullen Mijn lof vertellen’ (Jes. 43:21).

Welnu, in alle inwoning in Christus is een voortdurende werkzaamheid van het leven door te geloven, zich te verheugen en te rusten in God. Zo zegt Filippus: ‘Heere, toon ons de Vader en het is ons genoeg’ (Joh. 14:8). Hier zoekt het leven een zielsverzadigende vereniging met het Leven, want alleen leven is een verzadigend voorwerp voor leven. Levende dingen zoeken geen dode dingen als zodanig om hun geluk te zijn, als de rede hen juist doet handelen. In God, zoals geopenbaard in Jezus Christus, vinden de heiligen een zielsgenoegzaamheid voor zichzelf, en de daad van God te zien in Christus, hetzij in dit leven, hetzij in het toekomstige leven, is een daad van leven, want de ziel leeft in de oceaan, de zee en de boezem van een schone, eeuwige waarheid. Maar is ze daar ook werkzaam? Ja, dat is ze, en de Schrift drukt haar werkzaamheid uit met God te zien en uit de fontein des levens te drinken.

De ziel die zo in Christus is, drinkt liefde in en zuigt de melk van de zielsverheugende uitstralingen van Christus in. Wanneer Christus de ademtochten van de zoetheid van Zijn voortreffelijkheid op het gezicht van de ziel laat komen, haalt Hij wederkerig daden van bewondering en verwondering uit en zuigt deze in. ‘Dat is de stem mijns Liefsten, zie Hem, Hij komt, springende op de bergen, huppelende op de heuvelen’ (Hoogl. 2:8). ‘Zie’ is een woord van verwondering. ‘Ziet hoe grote liefde ons de Vader gegeven heeft’ (1 Joh. 3:1). Niet alleen de liefde, maar ook de hoedanigheid en de aard van de liefde van de Vader in Christus is een wereldwonder. Wanneer Christus komt, zal Hij ‘wonderbaar worden in allen die geloven’ (2 Thess. 1:10).

Wanneer wij de trekkende lieflijkheid van Christus zien en genieten, stort Hij als de Fontein en Bron des levens werkingen van Goddelijk licht en massa’s frisse liefde uit de Springader van hemelse liefde in onze intellectuele liefde en de flikkeringen en stralen van ons verstand. De ziel doet haar mond wijd open [Ps. 81:11] en drinkt de stromen van Christus’ nectar, honing en melk in, Zijn vertroosting en liefdesademtochten. Terwijl ‘wij in [Zijn] licht het licht zien’

[Ps. 36:10] en in Zijn liefde liefde voelen, maakt Hij ons licht en onze liefde (als het ware) mede-eeuwig door een geleende eeuwigheid. Door de uitstralingen van Christus' glansrijke aangezicht gaan wij voort te stralen met geleend licht en te vlammen met geleende liefdeskolen. Van Christus wordt gezegd dat Hij Zijn kudde weidt onder de leliën [Hoogl. 2:16], in de hof van Christus, aangezien Zijn gemeente de algemene weide voor de lammeren van de kudde is. Zo weidt Hij de zielen van de heiligen die Hem genieten, met het merg, de vettingheid en de lekkernijen van het licht en de liefde die in Zijn aangezicht stralen, evenals olie een lamp voedt. Met dit onderscheid echter, dat Christus' lekkernijen door ons eten niet verminderd worden, terwijl de olie in een lamp wel verbruikt wordt door het branden.

6. Een liefhebben en verkwikt worden van de ziel

Er is in dit genieten van Christus een liefhebben en verkwikt worden van de ziel in Hem, ja, tot verzadiging toe.

Merk hierom op:

1. Liefde geeft de ziel sterke benen en snelle vleugels om naar vereniging met Christus te jagen. Liefde legt haar hand op het voorwerp van de begeerte en trekt de Minnaar met sterke koorden tot zich. Wij hebben Christus' nodiging: 'Kom tot Mij' vernomen [Matth. 11:28 EV], maar stel eens dat Christus nooit Zijn liefde had geuit in zo'n liefdesuitdrukking als 'kom tot Mij'. Christus Zelf is zo'n trekkend Voorwerp dat Zijn schoonheid, de reuk van Zijn klederen, Zijn mirreberg en wierookheuvel, de zee en rivieren des heils, die uitgestrekte en wijde hemel van verlossing intrinsiek en uit zichzelf roepende, trekkende en in vervoering brengende voorwerpen zijn. Hoewel goud stom is en niet kan spreken, toch roept zijn schoonheid en voordeel uit: 'Kom hierheen, armen, en word rijk!'

2. De vleugelen van de liefde bewegen zich lieflijk. 'Doe Mij open, Mijn zuster. (...) Mijn hoofd is vervuld met dauw en Mijn haarlokken met nachtdruppen' [Hoogl. 5:2]. Geen stom en zwijgend geweld is zo sterk, zo doordringend als Christus' liefde.

3. Wanneer de ziel deze liefde enigermate begrijpt, wordt ze 'vervuld met al de volheid Gods' (Ef. 3:19 EV). Hieruit moet volgen dat de ziel zich tot haar wijdeste capaciteit en omvang uitbreidt, wanneer ze met God en de volheid van Christus vervuld wordt. Zo komen alle geschapen voorwerpen voor de ziel buiten alle verhouding te staan

vanwege hun kleinheid en laagheid en haar uitgestrekte en wijde capaciteit. Stel u voor dat iemand zich boven in een kasteel bevindt, waarvan de top zich hoger dan de derde luchtstreek of tot dicht bij de sfeer van de maan verheft. Vandaar kijkt hij neer op de schoonste en lieflijkste weiden en een hof vol rozen en bloemen met allerlei lieflijke kleuren en heerlijke geuren. Hij ziet in dat alles geen enkele lieflijkheid. Ja, de aangenaamheid, de kleur en de geur van dat alles kan zijn zintuigen nooit bereiken, omdat hij er zo ver boven staat. Zo ook bevindt de ziel die met de liefde van Christus vervuld is, zich hoog boven alle geschapen liefhebbers, en zij zijn zo ver beneden het oog van de ziel dat hun lieflijkheid niet kan reiken of opstijgen tot de hoge en wijde capaciteit van een geestelijk gemaakte ziel. Het licht van een stuiverskaars, die in een donkere nacht wordt neergezet in een huis dat enkele mijlen lang, breed en hoog is, zal niet in staat zijn dat hele huis te verlichten en de daarin aanwezige lucht van een aantal mijl in omvang licht en transparant te maken, zoals de zon bij klaarlichte dag doet.

4. De heerlijkheid van Christus' schoonheid verandert de ziel die haar ziet en liefheeft, in een bol of massa Goddelijke liefde en heerlijkheid, 'als van des Heeren Geest' (2 Kor. 3:18). Daarom ziet de ziel Christus zo van nabij in Zijn liefdesomhelzingen en stevige omklemming, wanneer Zijn linkerhand onder haar hoofd is en Zijn rechterhand haar omhelst, dat zij zichzelf noch een andere minnaar kan zien. Ze kan niets zien dan Christus' schoonheid, niets horen dan de stem van de Liefste, niets smaken dan Zijn liefdesappelen en Zijn wijnflessen, niets ruiken dan Zijn nardus en kostbare oliën. Zo is de ziel bekleed met Christus en Zijn liefde, en kan ze het niet laten om wederliefde tot Hem uit te ademen. Christus in Zijn zoetheid en voortreffelijkheid stort Zichzelf de ziel in, zodat de gelovige door Jezus Christus gegrepen wordt (Fil. 3:12), met geweld en toch zoet en krachtig in het wijnhuis van de Koning getrokken en vastgehouden wordt (Hoogl. 2:4). Hij wordt zo ziek van en overweldigd door liefde (Hoogl. 2:5; 5:8), geketend en gedrongen door liefde (2 Kor. 5:14), gewond door de pijlen van liefde, dat dood, graf, hel, engelen, tegenwoordige of toekomstige dingen deze wonden niet kunnen likken, verzachten, verbinden of genezen (Ps. 45:6; Openb. 6:1-2; Hoogl. 8:6-7; Rom. 8:38-39). Ja, de ziel moet zich als een bruid onder de macht van haar Man overgeven en zichzelf en haars vaders huis verliezen in zo'n diepe oceaan van liefdesverlustingen die sterker is dan wijn (Ps. 45:11;

Hoogl. 5:1; 1:2). Zij is als versmolten, ontbonden en in zwijm gevallen in Christus (Hoogl. 5:6), en daarom heeft ze het in die bezwijming nodig om weer bij bewustzijn gebracht te worden met de flessen wijn en de appels van Zijn vertroosting (Hoogl. 2:5).

5. Jezus Christus kan niet anders dan teer, liefhebbend en ontfermend handelen met Zijn geliefden. Want Christus moet hen trekken (Joh. 6:44), zoet lokken (Hos. 2:13; Jes. 40:1), met beide armen nemen (Hos. 11:3 EV) en hun leren lopen, zoals een moeder haar kindje, dat nog niet de benen heeft om zelf te lopen. Hij draagt hen in Zijn armen en vertroetelt hen op Zijn knie (Jes. 46:3-4; Ex. 19:4). Zij worden op Christus' warme vleugels gedragen, evenals de jonge arenden door hun moeder (Deut. 32:11). Zij worden in Christus' schoot gelegd en gekoesterd door de warmte die van Christus' hart komt (Jes. 40:11). Zij worden gedragen op de schouders van Christus, de goede Herder (Luk. 15:5). Ja, zij zijn Christus nog nader, als een armband rond Zijn armen; zo draagt Hij Zijn kerk als een gunst- en liefdesteken (Jer. 22:24; Hoogl. 8:6), met letters van bloed in Zijn vlees gegraveerd, gestempeld en afgedrukt op Zijn handpalmen (Jes. 49:16). Ja, zij zijn Christus nog nader, als een zegel op Zijn hart gezet; zij zijn Hem zo dierbaar dat zij verblijven in Zijn ingewanden en hart (Hoogl. 8:6); zij wonen in Christus (1 Joh. 4:13 EV) en zij wonen in God, en 'God is Liefde', en zo wonen zij in de liefde van Christus (vers 16). Zij worden gekust met de kussen van Christus' mond (Hoogl. 1:2) en liggen tussen de rechter- en linkerarm van Christus (Hoogl. 2:6). Dit alles echter trekt de ziel niet van de plichten af, maar vuurt haar tot de plichten aan, omwille van Christus Die zij zo vurig liefheeft. Ook zijn deze vervoeringen niet onbestaanbaar met zondige zwakheden.

6. Evenals de liefde zich snel tot de ziel begeeft, 'gelijk een ree of een welp der herten' – want dat is Christus' tred wanneer Hij tot Zijn kerk komt (Hoogl. 2:9,17) – zo ook bewerkt de liefde de ziel op een natuurlijke manier, aangezien ze zichzelf op hoge prijs stelt en zich bewust is van de waardigheid en voortreffelijkheid van Christus, de Liefste. De liefde is niet onredelijk, zoals een woede- of waanzinsaanval, die geen rede heeft dan zijn eigen vuur. Daarom moeten de geheimenissen van Christus, de diepten en verborgenheden van Zijn schatten van liefde en wijsheid voor de ziel worden opengelegd. De ziel ziet nieuwe goudmijnen, nieuw ontdekte juwelen, waarvan nooit eerder bekend was dat ze bestonden, in Christus ontsloten en ontvouwd. Hier zijn de inkomsten van de stralen van ontoegankelijk

licht, de aderen van de onnaspeurlijke rijkdommen van Christus, alsof u ieder moment een nieuwe hemel, een nieuwe schat van liefde zag, de diepe bodemloze bodem van een oceaan van verlustigingen en rivieren van wellusten. De boezem van Christus wordt geopend, nieuwe ademtochten en inblazingen van de liefde 'die de kennis te boven gaat' (Ef. 3:19), worden te ervaren gegeven. 'Hetgeen het oog niet heeft gezien, en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des mensen niet is opgeklimmen [om te bevatten] hetgeen God bereid heeft dien die Hem liefhebben' (1 Kor. 2:9), en toch wordt het in dit leven enigermate geopenbaard.

7. Het is zeer opmerkelijk hoe de ziel in het liefhebben van Christus niet van zichzelf is, en hoe Christus ten aanzien van het liefhebben van de ziel ook niet van Zichzelf is. Nee, ieder draagt zichzelf aan de ander over en aan beide kanten houdt het eigendom van en aandeel in zichzelf als het ware op. 'En ik zeide tot haar: Gij zult vele dagen naar mij blijven zitten (gij zult niet hoereren, noch aan een andere man geworden), en ik ook naar u' (Hos. 3:3). Zo luidt ook het huwelijksgenadeverbond: 'Ik zal u tot een God zijn, en u zult Mijn volk zijn' [Lev. 26:12]. En de bruid zegt: 'Mijn Liefste is mijne, en ik ben Zijne' (Hoogl. 2:16). Het is waar, Christus houdt niet op van Zichzelf of een vrij God te zijn wanneer Hij de onze wordt, maar Hij verlaagt Zich alsof Hij niet van Zichzelf is, door betrekkingen aan te gaan en verplichtende ambten te aanvaarden: van een Zaligmaker, een Gezalfde, een Verlosser, een Koning, een Priester, een Profeet, een Herder, een Man, een Losser, een Vriend, een Hoofd, een Gids en Leidsman van het volk; en dit alles voor ons. De ziel die Christus geniet, bezit Christus, niet zichzelf; ze bemint Christus, niet zichzelf; ze leeft in Christus, niet in zichzelf; ze geniet Christus, niet zichzelf; ze troost zich in Christus, niet in zichzelf; ze aanschouwt Christus en Zijn schoonheid, niet zichzelf of haar eigen schoonheid. Zo rusten verstand, wil, liefde, verlangen, hoop, blijdschap, gezicht, verwondering en verlustiging allemaal in Christus, niet in zichzelf. Dit alles bevestigt nog verder het onderhavige punt dat Christus als gekruisigd en door het geloof aangegrepen een begeerlijke en trekkende Minnaar is.